

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 1. Vtrum satisfactio debeat fieri per opera pœnalia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Quid spectare debeat Confessor in penitentis impositione...

est in remedium contra futura, debet fieri diversis operibus. Sacerdos autem in penitentis imponendis...

ART. II. III. IV. & V.

De his quatuor articulis supra dictum est q. 89. ubi ostendimus hominem in peccato mortifero...

D. V. B. I. V. M.

Utrum expleta satisfactio sacramentalis in statu mortifero valeat. Et si non valeat, utrum saltem renouet per penitentiam & charitatem superuenientem?

Implens penitentiam in mortali, non satisfacit debito peccati coram Deo.

Respondeo & Dico Primò: Qui implet penitentiam iniunctam in statu peccati mortalis, etsi satisfaciat præcepto Sacerdotis, non tamen satisfacit pro debito peccati coram Deo.

tiâ, & remissionem culpæ: est enim veluti cõplémentum iustificationis, per quod omnis inæqualitas tollitur. Satisfacit tamẽ præcepto Sacerdotis: nam sicut alijs plerisque præceptis satisfacere potest in statu peccati, ita etiam huic, præsertim cum actus virtutum, scilicet orationem, ieiunium, & elemosinam, quibus fit satisfactio, extra gratiam præstare possimus: quò fit, ut iste postea non tenetur illam penitentiam repetere.

Dico Secundo: Probabile tamen est, hanc satisfactionem renouere per gratiam superuenientem, quamvis ea quæ sponte assumitur, non renouiscat. Ita Caietanus Opusculo de Satisfactione q. 2. Petrus Soto lectione 2. de satisfactione sub fine. Victoria q. 201. & alij complures.

Probatur Primò: Quia, etsi sacramentalis satisfactio, dum impletur, non sit grata Deo ex opere operantis, est tamen grata ex opere operato, id est, ratione operis externi ex institutione Christi vim habentis: applicat enim Christi merita ad remissionem peccati temporalis: ergo habebit suam efficaciam, quando fuerit homo capax: sola enim incapacitas hominis impediebat, quò minus illa Christi merita sacramentali satisfactioe applicata haberent effectum: sublata ergo hominis indignitate erunt efficacia, sicut dictum est de alijs Sacramentis. Secus est de satisfactioe nõ sacramentali, quia hæc solum ex opere operantis potest placere: quando ergo operans displicet, ipsa non potest esse accepta.

Probatur Secundo: Ecclesia numquam fuit sollicita, ut penitentes repeterent penitentiam, quam in peccato expleverunt: videtur ergo sentire, illam prodesse salte post conuersionem: alioqui monendi fuissent penitentes, ut rursus penitentiam iniunctam præstarent, ne post hanc vitam diras penas luant.

Satisfacit tamen præcepto confessoris.

Renouiscit illa satisfactio per gratiam superuenientem.

Q V Æ S T I O X V.

De his, per que fit Satisfactio.

ARTICVLVS I.

Utrum Satisfactio debeat fieri per opera pœnalia?

Affirmatur.

Respondeo Affirmatiuè. Quod probari potest. Primò, Quia passim Scriptura, dum meminit penitentiam, proponit opera pœnalia. Secundò, Quia satisfactio fit in vindictam peccatorum: vindicta autem sonat penam. Tertio, Quia satisfactio compensat inæqualitatem, quæ per peccatum inter Deum & hominem est inducta; ea autem inæqualitas in hoc consistit, quod homo plus sibi tribuerit, minus Deo: postulat ergo satisfactio, ut aliquid sibi in honorem Dei adimat, quod fit inflicçãoe peccati, quæ aufert homini bonum vtile, vel delectabile, sicut culpa aufert bonum honestum. Quarto denique, Satisfactio debet esse in remedium contra futura: optimum autem remedium est opus pœnale. Nihil enim tam cohibet à peccato committendo, quàm pœna, cuius molestiam es expertus. Notandum tamen est, has ra-

tiones solum conuincere opus pœnale esse maxime accommodatum, propriissimeque dici satisfactorium; & ideo ordinariè imponendum; non tamen, quin per alia opera meritoria etiam possit satisfieri. Vnde

Notandum est: Tribus modis posse nos satisfacere.

Primò, Debitam pœnam sustinendo; sicut satisfacit qui ob crimen plectitur capite: sic satisfacit in Purgatorio. Sed hoc potius dicitur satisfactio, quàm satisfactio: nam hic non habetur ratio patientiæ interioris, sed solum externæ perpeffionis.

Secundò, Merendo pœne condonationem: idque dupliciter. Primò, directè & immediatè: ut dum quis in statu gratiæ pro peccatis suis laboriosa & molesta facit opera; v.g. dum ieiunat, gerit cilicium, cubat humi, dat elemosinam. Huiusmodi enim operibus, eò quod pœnalia sint, & sponte suscipiantur, mereamur directè maiorem pœnã nobis remitti. Nam illa promptitudo quæ quis sibi infligit pœnam, ut alteri pro iniuriã satisfaciatur, pluris aestimatur, quàm si quadruplum ab alio inflictam sustineret. Hæc proprie dicuntur satisfactio.

Tribus modis possumus satisfacere.

1. Satisfaciendo.

2. Merendo pœnæ condonationem.

satisfactoria, quia maxime accommodata ad promerendam poenæ remissionem. Secundò: meremur remissionem poenæ secundariò & indirectè. Sic actus charitatis internus est satisfactorius, etiam cum summa voluptate fiat. Ratio est Primò: Quia per actum quemuis meritorium non solum efficitur digni vitæ æternæ, sed etiam, ex consequenti, amotione impedimèti externi, quod impedit eius consecutionem; quale impedimentum est poena illa temporalis; & quamuis non mereamur semper vt totù hoc impedimentum amoveatur, meremur tamè vt minuatur. Secundò: Quia, qui meretur incrementum amicitiae, etiam meretur imminutionem iræ seu offensionis animi, quo amicus parabat vindictam ob præcedentem culpam; vt cernere est inter homines: ergo omni opere meritorio, quo meremur incrementum amoris Dei erga nos, ex consequenti meremur etiam imminutionem iræ, seu affectus puniendi.

3. Impetrando poenæ remissionem.

Tertiò: Satisfacimus etiam impetrando remissionem poenæ, sicut impetramus alia bona: sic oratione, & omnibus ijs, quæ adhibemus, vt oratio nostra Deum commoueat ad misericorditer ignoscendum, satisfacimus. Impetratio enim nititur misericordiâ, & efficitur omnibus illis, quibus Deum ad miserendum floctimus. Ex dictis sequitur, fructum impetrationis posse alteri applicari, retento fructu qui est ex merito: quia non ideo sum minus dignus condonatione poenæ, quod pro altero opus satisfactorium præstem.

DVBIVM I.

Utrum satisfactio debeat fieri per opus aliàs indebitum?

3. Quidam affirmant.

Multorum Doctorum Sententia est, opus satisfactorium debere esse aliàs indebitum; id est, ad quod homo non teneretur nisi peccasset. Ita Paludanus, Gabriel, Maior dist. 15. Antoninus & Siluester. Ratio illorum est: quia quando aliquid est debitum titulo priore, non possumus per illud satisfacere obligationi nouæ, quæ alio titulo superuenit.

Opera aliàs debita, sunt etiam satisfactoria.

Respondeo & Dico Primò: Etiam opera ex præcepto, vel voto debita, sunt satisfactoria. Ita Medina q. 4. De satisfactione sub finem. Sotus dist. 19. qu. 2. art. 1. Adrianus qu. 3. De satisfactione. Probatur Primò: quia ieiunia Ecclesie sunt præcepta, & tamen sunt satisfactoria: Nam idcirco ab Ecclesiâ sunt instituta. Probatur Secundò, Patientia martyrio tolerando est præcepta, & tamen est maxime satisfactoria. Probatur Tertiò, Ratione. Quia nostra satisfactio non fit per commutationem dati & accepti, sed per modum meriti: ergo sicut obligatio præcepti vel voti nihil obstat, quò minus illo opere possimus mereri vitam æternam, ita nihil impedit, quin possimus satisfacere pro peccatis.

Ad Rationem contrariam: Respondeo, Id solum habere locum in debitis iustitiæ particularis, in quibus spectatur æqualitas dati & accepti, vna enim res non potest esse æqualis duabus acceptis, ex quibus orta est duplex obligatio: vt si debeas Petro decem, quia laborauit, & decem quia mutuauit, debes restituere id quod est æquale illis duobus, quod non est decem, sed viginti. Secus verò, si debeas Deo ex præcepto & iniuria illata: nam per hoc, quod satisfacis præcepto, nihil de-

trahitur operi dignitatis ad merendam remissionem, sed hæc potius crescit ex præcepto. Idem de voto optime Medina q. 4. sub finem.

Dico Secundò: Opera tamen huiusmodi aliàs debita non sunt ordinariè in Sacramento poenitentiae imponenda: neque satisfactio iniuncta est de his intelligenda, nisi Sacerdos contrarium exprimat. Est communis Doctorum Ratio est: quia æquitas postulat, vt is, qui illicita perpetravit, ad aliquid noui obligetur, ad quod aliàs non tenebatur: alioquin non sentiet vindictam suorum peccatorum: Vide Gregorium hom. 20. in Lucam circa mediù, vbi super hæc verba, *Fecit ergo fructus dignos poenitentia*, sic ait: *Aliud est fructum facere poenitentia, aliud, dignum poenitentia fructum facere. Vt enim secundam dignos poenitentia fructum faciamus, sciendum est, quia quisquis illicita nulla commisit, huic iure conceditur, vt licitis utatur: sicque pietatis opera faciat, vt tamen si voluerit, ea quæ mundi sunt, non relinquat. At si quis in fornicationis culpam, vel fortasse, quod est grauius, in adulterium lapsus est: tanto à se licita debet abscindere, quanto se meminit & illicita perpetrasse. Neque enim par fructus boni operis esse debet, eius qui minus, & eius qui amplius deliquit, aut eius qui in nullis, & eius qui in quibusdam facinoribus cecidit, & eius qui in multis est lapsus.*

Hæc tamen non sunt ordinariè Confessione imponenda.

Dixi, Ordinariè: Quia interdum Sacerdos habet iustas causas opera præcepta imponendi: v.g. ieiunium Ecclesie, recitationem Officij diuini Clerico, restitutionem furi: nempe quando videt eum alià ratione ad hæc vix posse adduci, aut non habere opportunitatem aliter faciendi. Hoc casu duplici obligatione poenitens tenetur: & si omittat, duplex peccatum comittit: si præstet, duplicè consequitur fructum, scilicet ratione operis præcepti & ratione virtutis, quam opus trahit ex potestate Clauium: hinc enim habet vim applicandi Christi meritum ad poenarum remissionem.

Gregorius.

Si imponatur, duplicem adferunt obligationem.

DVBIVM II.

Utrum Poenitentia sint arbitraria?

Respondeo, & Dico Primò: Communis Sententia Doctorum est, esse arbitrarias. Quod non sic intelligendum est, quasi Sacerdos pro nullo arbitrato possit imponere magnas vel paruas (tenetur enim, spectata conditione poenitentis, & habita ratione spiritualis vtilitatis illius, iniungere, quantum fieri potest, accommodatas & commensuratas, vt colligitur ex Concilio Tridentino cap. 8.) sed quia non tenetur sequi Canones poenitentiales.

Dico Secundò: Valdè probabile est, non solum à tempore magni Concilij Lateranensis, vt quidam volunt, sed ab initio nascentis Ecclesie, poenitentias hoc modo arbitrarias fuisse: quamuis olim ob dispositionem poenitentiu consueuerint maiores imponi. Colligitur hoc ex epist. 77. Leonis, vbi Nicetæ Episcopo scribit, *Tempora poenitentiu, habitâ moderatione, constituenda sunt tuo iudicio, prout conuersorum annos perspexeris esse deuotos; pariter etiam habentes ætatis senilis intuitum, &c. Itè ex Canone, Mensuram, de Poenitentia dist. 1. vbi dicit, *Mensuram temporis agenda poenitentia linqui in arbitrio Sacerdotis*. Canones autem Poenitentiales seruabantur tum in foro externo, tum etiam interdum in interno, quando id expediens videbatur.*

Poenitentia sunt arbitraria?

Ab initio Ecclesie.

Canones Poenitentiales quomodo seruati.

Dico

7
Confessor
reacer
penitentia
iniungere
pro mortif
feris pecca
tis

Dico Tertio: Sacerdos omnino tenetur penitentiam iniungere penitentiam maxime pro mortiferis, etiam in articulo mortis. Probatur Primo: Quia multi Canones & Concilia id præcipiunt, Concilium Trident. sess. 14. cap. 8. sic ait: *Debet ergo Sacerdotes Domini, quantum spiritus & prudentia suggererit, pro qualitate criminum, & penitentium facultate, salutare & convenientes satisfactiones iniungere: ne, si forte peccatis commineant, & indulgentius cum penitentibus agant, leuissima quedam opera pro grauissimis delictis iniungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur, &c.* Probatur Secundo: Quia Sacerdos est Iudex loco Dei, & veluti arbiter inter Deum & hominem: ergo tenetur curare vt parti læsæ satisfiat: alioquin facit contra suum officium. Probatur Tertio: Quia hæc satisfactio pertinet ad integritatem Sacramenti, quæ integritas in causa magni momenti, qualis est confessio peccati mortalis, nullo modo potest permitti. Vnde etiam sequitur penitentiam non posse tantum iniungi sub consilio: quia hoc non est iniungere.

Qualem
pro venia
libus.

Vbi tamen solum est confessio venialium, probabilis est non esse peccatum mortale, si nulla iniungatur satisfactio: quia hæc sunt minoris momenti, & ipsa verecundia & humilitas confessionis, potest magna ex parte sufficere. Similiter si constaret peccatum mortale iam penitus esse remissum quo ad culpam, & omnem penam ex perfectissima quadam contritione esse condonatum. Tunc enim probabilis est Sacerdotem non teheri iniungere satisfactionem: quia illa pars Sacramenti non est tunc necessaria ad perfectam peccati condonationem.

Qualem in
articulo
mortis.

In articulo autem mortis si penitens vtitur ratione, debet etiam ei aliquid iniungi quod impleat si conualescat. Item potest ei iniungi vt mortem acceptet de manu Dei. Item vt dicat, *In manus tuas Domine, commendo spiritum meum*; vel versiculum aliquem aspiratorium ex Psal. 50. &c. si non vtitur ratione, non est necesse quidquam iniungere.

8
Penitenti
confes
sionis est
præ ceteris
satisfactio
ria.

Dico Quarto: Opera à Sacerdote imposita, sunt magis satisfactoria, quam ea, quæ sponte assumuntur. Primo: Quia ex obedientia procedunt. Secundo: Quia ex virtute Clauium nouam quandam vim contrahunt: applicant enim merita Christi tanquam ex opere operato. Vnde etiam reuiscunt. Hinc penitentes optime sibi consulunt, qui magnas penitentias pro peccatis mortiferis iniungi sibi petunt.

DVBIVM III.

An alias Sacerdos possit mutare penitentiam ab alio iniunctam?

9
Superior.

Respondeo & Dico Primo: Superior potest mutare penitentiam impositam ab inferiore. Ita communiter Doctores. Rationem adfert Sotus, quia ille habet iurisdictionem in inferiorem. Sed hæc ratio non vrget: nam inferior Sacerdos secundam eam potestatem, qua iniungit penitentiam penitenti, non est cuiquam subiectus, nisi Christo. Vnde tota ratio est rati habitio inferioris, quæ semper præsumitur, quando causa immutandi est iusta.

Inferior.

Dico Secundo: Etiam inferior potest commutare ex iusta causa penitentiam iniunctam à Su-

periore, præsertim si non fuit iniuncta ob casum referuatum. Ita Victoria qu. 211. Nauarrus c. 26. n. 22. Siluester Confess. 1. qu. 27. & alij. Ratio est: quia confetur esse rati habitio Superioris.

Dico Tertio: Hæc commutatio debet fieri audita confessione priorum peccatorum; alioqui penitentia, in qua fit commutatio, non erit sacramentalis. Ita Siluester loco citato. Ratio est: quia sine confessione priorum peccatorum non potest ex virtute Clauium iniungere penitentiam pro illis peccatis; cum illa peccata ipsius iudicio nunquam fuerint subiecta.

Dico Quarto: Superior tamen, qui potest conferre Indulgentias penitenti, potest eius penitentiam, vel totam, vel ex parte tollere non audita confessione. Patet ex praxi Ecclesiæ. Ratio est: quia potestas conferendi Indulgentias, est potestas absoluendi à pœnis debitæ interuentu iustæ solutionis.

Mutatio
solum fiat
audita cō
fessione.

Excipe etiam
qui potest
Indulgentias con
ferre.

ARTICVLVS II.

Virum flagella presentis vitæ sint satisfactoria?

Respondeo: Esse satisfactoria, si patienter tolerentur. Est fide tenendum, vt patet ex Tridentino sess. 14. can. 13. Sed est

DVBIVM.

An solum ratione actus interioris patientia, sine ista flagella satisfactoria, an per seipsa?

Respondeo & Dico Primo: Flagella, quæ ex peculiari Dei prouidentia infliguntur ad puniendam peccata, sunt satisfactoria, non solum ratione interioris patientiæ, sed etiam per seipsa. Ita Sotus hic. Medina q. 5. & alij. Victoria q. 207. Sic diluuium, euerfio Sodomorum, captiuitas populi Israëliti, punitio Davidis. Videt Hieronymum in c. 1. Nahum, vbi docet luculentè Sodomitas conuersos non sustinuisse castigationem in altera vita.

11
Si flagella
sunt immitt
sa ex parti
culari Dei
prouidentia.

Probatur Primo: Quia idcirco à Deo immituntur, vt per ea castigentur peccata, & debitum pœnæ exhauriatur. Sicut dum parens castigat filium, non solum interno actu patientiæ, sed ipse dolor satisfacit. Pari ratione, Ideo pœnæ Purgatorij sunt satisfactoriæ, quia à Deo ad hoc infliguntur.

Probatur Secundo: Quia non punit Deus bis in idipsum: Nahum 1. iuxta LXX. in quem locum videt Hieronymum de ijs, qui perierunt in diluuiio & Sodomis. Atqui bis puniret, si post calamitates immittas ad vindicanda peccata, easque toleratas, obligaret hominem ad aliam satisfactionem, vel eam infligeret in Purgatorio, perinde ac si hic castigatus non fuisset.

Probatur Tertio: Quia solutio debiti pœnæ, nihil aliud requirit, quam vt ipsa pœna infligatur & sustineatur; modo is qui patitur, non obmurmuret, saltē mortiferè: requiritur enim status gratiæ. Dices: in illa tolerantia flagellorum potius est satisfactio, quam satisfactio. Respondeo: Non facimus vim in nomine Satisfactionis. Tantum volumus debitum pœnarum per peccata contractum, minui & consumi hæc tolerantia.

222

Dico